



Proiectul nr. 2021-1-RO01-KA220-VET-000033055

**Împuternicirea asistenților medicali și a profesioniștilor din domeniul sănătății pentru a promova vaccinarea și a combate reticența față de vaccinuri - IENE PROVAC**

## Learning Tools

### MODULUL 4. COMPETENȚĂ CULTURALĂ - TEMA 3. PRACTICĂ ȘI TEHNICI

*Victor Dudau, Liliana Nica*

*Edunet Organization, Romania*

#### 1. INTRODUCERE

Organizația Mondială a Sănătății (OMS) a estimat că vaccinarea previne 3,5-5 milioane de decese pe an și până la 1,5 milioane de copii mor în fiecare an din cauza bolilor care ar fi putut fi prevenite prin vaccinare. Ei estimează că 29% dintre decesele copiilor sub cinci ani în 2013 au fost prevenite prin vaccinare. În alte părți în curs de dezvoltare ale lumii, aceștia se confruntă cu provocarea de a avea o disponibilitate scăzută de resurse și vaccinări.

Administrarea corectă a vaccinului este esențială pentru a se asigura că vaccinarea este sigură și eficientă.

#### 2. SCOP

Acest instrument își propune să îmbunătățească ratele de vaccinare în practică prin îmbunătățirea înțelegerilor, cunoștințele și abilitățile practice relevante pentru imunizare ale profesioniștilor din domeniul sănătății.

#### 3. REZULTATELE ÎNVĂȚĂRII

- Înțelegerea politicilor de administrare a vaccinării și procedurile de administrare a vaccinurilor.
- Îmbunătățirea cunoștințelor și abilităților de administrare a vaccinurilor în mediile clinice.

#### 4. CADRUL TEORETIC

---

## 4.1. CONCEPTE ȘI DEFINIȚII

### **Imunitate**

Imunitatea înseamnă protecție împotriva unei boli. Imunitatea este indicată de prezența anticorpilor în sânge și de obicei poate fi determinată cu un test de laborator. Există două tipuri de imunitate, pasivă și activă.

**Imunitate pasivă:** Protecție împotriva bolilor prin anticorpi produși de o altă ființă umană sau animal. Imunitatea pasivă este eficientă, dar protecția este în general limitată și se diminuează în timp (de obicei câteva săptămâni sau luni). De exemplu, anticorpii materni sunt transmiși copilului înainte de naștere. Acești anticorpi protejează temporar copilul în primele 4-6 luni de viață.

### **Imunizare**

Imunizarea este procesul prin care o persoană sau un animal devine protejat împotriva unei boli. Acest termen este adesea folosit interschimbabil cu vaccinarea.

**Imunitatea comunitară**, cunoscută și sub numele de **imunitate de turmă**.

O situație în care o proporție suficientă a populației este imună la o boală infecțioasă (prin vaccinare și/sau o boală anterioară) pentru a face improbabilă răspândirea acesteia de la o persoană la alta. Chiar și persoanelor nevaccinate (cum ar fi nou-născuții și cei cu boli cronice) li se oferă o anumită protecție, deoarece boala are puține șanse de răspândire în comunitate.

### **Programul național de imunizare**

Programele naționale de imunizare sunt responsabile de gestionarea imunizării la nivel de țară și acoperă o serie de funcții, de la stabilirea de politici bazate pe dovezi la finanțarea și achiziționarea de vaccinuri, managementul și logistica vaccinurilor, furnizarea de servicii de vaccinare și colectare, precum și analiza și utilizarea datelor de imunizare (Cherian & Mantel, 2020).

### **Vaccin**

Un produs care produce imunitate, protejând astfel organismul de boală (The Britannica Dictionary). Un vaccin conține de obicei un agent care seamănă cu un microorganism care provoacă boli și este adesea făcut din forme slăbite sau ucise ale microbilor, toxinele acestuia sau una dintre proteinele sale de suprafață. Agentul stimulează sistemul imunitar al organismului să recunoască agentul ca o amenințare, să-l distrugă și să recunoască și să distrugă în continuare oricare dintre microorganismele asociate cu acel agent pe care le poate întâlni în viitor.

### **Vaccinare**

Vaccinarea este administrarea unui vaccin pentru a ajuta sistemul imunitar să dezvolte imunitatea pentru o boală. Vaccinurile se administrează prin injecții cu ace, pe gură și prin aerosoli.

---

## 4.2. CE SPUNE CERCETAREA PE ACEASTĂ TEMĂ

**Vaccinating Adults: A Step-by-Step Guide.** (2017). Immunization Action Coalition (IAC). Retrieved 12 February 2023, from <https://www.immunize.org/guide/>

Ghidul descrie etapele vaccinării.

**Decizia cu privire la cine trebuie să se vaccineze** (paginile 43-52):

- Determinarea istoricului de vaccinare anterior al pacientului.
- Stabilirea vaccinurilor care sunt necesare.
- Verificarea contraindicațiilor și precauțiilor la vaccinuri.
- Anunțarea pacientului dacă ar trebui să fie vaccinat.
- Educarea pacienților despre bolile pentru care aceștia pot fi expuși riscului și despre vaccinurile care le pot preveni.

**Administrarea vaccinurilor** (paginile 67-87):

- Stabilirea persoanelor care pot administra vaccinuri (fie independent, fie conform ordinelor permanente).
- Furnizarea de informații despre vaccin (VIS).
- Administrarea vaccinului în mod corespunzător.
  - o Utilizați locul potrivit pentru injectare.
  - o Pregătiți vaccinul (și diluantul, dacă este necesar).
  - o Utilizați calibrul și lungimea corectă a acului.
  - o Administrați injecțiile pe calea corectă – intramusculară (IM) sau subcutanată (Subcut).
  - o Aflați cum să administrați vaccinul cu spray nazal (atunci când este recomandat).
  - o Administrați toate vaccinurile necesare la aceeași vizită.
  - o Aruncați în siguranță acul și seringă și pulverizatorul nazal.
  - o Evitați erorile de administrare a vaccinului.
- Pregătiți și urmăriți o reacție alergică (anafilaxie) după vaccinare
- Raportați întotdeauna anafilaxia și alte evenimente adverse după vaccinare la VAERS.
- Pregătiți și urmăriți pentru sincopă (leșin).

- Comunicați despre programările pentru dozele ulterioare.
- Înțelegeți distanța corectă a dozelor.

#### I. Determinarea istoricului de vaccinare anterior al pacientului.

- Verificați carnetul de vaccinare al pacientului, registrele de vaccinare, pacienții pentru a vedea ce vaccinuri au nevoie. Istoricul imunizării poate fi găsit în dosarele medicale, cardurile personale de vaccinare și sistemele sau registrele de informații privind imunizarea. Furnizorii de vaccinuri pot întâlni persoane care nu dețin documentația privind vaccinurile pe care le-au primit. Vaccinările nu trebuie amânate dacă înregistrările nu sunt disponibile, dar furnizorii trebuie să încerce să găsească înregistrările lipsă contactând furnizorii anteriori de îngrijire a sănătății ai pacientului și/sau programul de imunizare de la departamentul de sănătate de stat sau local, revizuiind datele IIS de stat sau locale și întrebând. pacienților să caute un carnet personal de vaccinare.
- Utilizați programul actual de imunizare pentru a determina ce vaccinuri recomandate sunt necesare pe baza istoricului de imunizare al pacientului. Vezi exemple de Programe de Imunizare pe site-ul web, <https://www.cdc.gov/vaccines/schedules/index.html> și, de asemenea, Rezumatul recomandărilor pentru adulți la <https://www.immunize.org/catg.d/p2011.pdf> și pentru copii la <https://www.immunize.org/catg.d/p2010.pdf>

#### I. Verificarea contraindicațiilor și precauțiilor vaccinelor

- Verificați documentele medicale, administrați chestionare sau Intervievați pacienții și verificați dacă există contraindicații și precauții pentru vaccin și decideți dacă pacientul poate primi sau nu vaccin.
- Exemple de liste de verificare cu recomandări pentru profesioniști; Pentru copii și adolescenți, (<https://www.immunize.org/catg.d/p4060.pdf>) și pentru adulți (<https://www.immunize.org/catg.d/p4065.pdf>)

#### II. Sfătuirea pacientului dacă ar trebui vaccinat și informarea despre bolile pentru care ar putea fi expuși riscului și vaccinurile care le pot preveni.

- Salutați pacientul/familia și stabilește relații.
- Explicați ce vaccinuri vor fi administrate și ce tip (tipuri) de injecții vor fi făcute.
- Oferiți pacientului/părinților informații despre vaccin pentru vaccinurile indicate.
- Răspundeți la întrebări și găzduiește barierele lingvistice sau de alfabetizare și nevoile speciale ale pacienților/părinților pentru a-i ajuta să se simtă confortabil și informați cu privire la procedură. Asigurați măsuri de confort și instrucțiuni de îngrijire ulterioară cu pacientul/părinții și invitați-i să pună întrebări.

#### III. Obținerea și documentarea consimțământului informat (folosind formulare solicitate dacă există).

Exemple de instrumente:

- Declarații de informații despre vaccin (VIS) pentru fiecare vaccin în limba engleză, plus traduceri în până la 45 de limbi, disponibile la [www.cdc.gov/vaccines/hcp/vis/index.html](http://www.cdc.gov/vaccines/hcp/vis/index.html)

- Consimțământ informat pentru imunizare cu vaccin inactivat, <https://uci.edu/coronavirus/pdf/albertsons-clinic-inactivated-vaccine-universal-consent-form.pdf>

#### IV. Pregătirea vaccinului

Pregătiți vaccinurile într-un loc curat, asigurați-vă că clinica are materialele necesare pentru administrarea vaccinurilor, completați igiena adecvată a mâinilor înainte de a pregăti vaccinurile, utilizați un ac și o seringă separate pentru fiecare injecție, verificați întotdeauna datele de expirare de pe vaccin și

#### V. Administrarea vaccinului

- Identificați și respectați protocoalele medicale (de exemplu, protocolul de imunizare, protocolul de urgență, raportarea evenimentelor adverse).
- Respectați calea și locul de administrare recomandate. Aceste informații sunt incluse în prospectul producătorului pentru fiecare vaccin.
- Reduceți durerea asociată cu injecțiile.
  - Evitați erorile de administrare a vaccinului: de ex. pacientul primește vaccinul greșit, primește vaccinul pe o cale incorectă, primește o doză greșită sau primește un vaccin care este expirat sau reconstituit cu un diluant greșit.

La adresa <https://www.immunize.org/clinic/administering-vaccines.asp>, puteți să găsiți multe fișe informative care descriu tehnici

#### I. Documentarea vaccinării

- Înregistrați informațiile de imunizare solicitate de IOWA în formă electronică sau pe hârtie, cum ar fi: data administrării, producătorul vaccinului, numărul lotului vaccinului, numele și titlul persoanei care a administrat vaccinul și adresa unității, vaccin etc.
- Actualizați fișa personală de vaccinare a pacientului dvs. sau furnizați o înregistrare pacientului dvs.
- Actualizați fișa de vaccinare a pacientului dvs. în informațiile de imunizare de stat sau locale.
- Raportați evenimentele adverse care apar după vaccinare.

Kroger, A., Bahta, L. & Hunter, P. (2022). General Best Practice Guidelines for Immunization. *Best Practices Guidance of the Advisory Committee on Immunization Practices (ACIP)*. Retrieved 12 February 2023, from [www.cdc.gov/vaccines/hcp/acip-recs/general-recs/downloads/general-recs.pdf](https://www.cdc.gov/vaccines/hcp/acip-recs/general-recs/downloads/general-recs.pdf)

Ghidul include: Timpul și distanțarea vaccinurilor, contraindicații și precauții, prevenirea și gestionarea evenimentelor adverse, administrarea vaccinului, depozitarea și manipularea, competența imunitară modificată, registrele de vaccinare și multe altele.

***Health worker communication for COVID-19 vaccination flow diagram.*** (2021). World health Organization. Retrieved 12 February 2023, from <https://www.who.int/publications/m/item/health-worker-communication-for-covid-19-vaccination-flow-diagram>

Această prezentare evidențiază caracteristicile cheie strategii practice de comunicare înainte, în timpul și după vizita unui pacient, cele mai bune practici pentru a consolida conversațiile despre vaccin, inclusiv modul de a oferi recomandări clare și concise despre vaccin și de a răspunde la întrebările

frecvente. r

**PASUL 1: Stabiliți eligibilitatea pentru vaccin\***  
1. Este clientul membru al unui grup prioritar pentru vaccinare?  
• grup de risc medical • vârstnic • lucrător sanitar sau lucrător esențial • altu  
2. Clientul nu are contraindicații medicale pentru vaccinul COVID-19?

**PASUL 2: Presupuneți acceptarea vaccinului\***  
Explicați cu respect că clientul este în prezent eligibil pentru vaccinarea COVID-19:  
• Dacă nu faceți parte dintr-un grup prioritar, oferiți informații despre momentul în care vaccinul va fi disponibil pe scară largă.  
Spuneți: „Minunat! Sunteți eligibil pentru a primi vaccinul COVID-19. Voi pregăti vaccinul!”  
• Dacă există o contraindicație medicală, explicați că vaccinul COVID-19 nu este indicat pentru utilizare pentru aceștia.  
• Amintiți-i beneficiarului vaccinului să continue să respecte măsurile de sănătate publică și sociale (de exemplu, să poarte o mască).

**PASUL 3: Partajați mesajele cheie**  
Distribuiți mesaje cheie despre vaccinul COVID-19:  
• Beneficiile vaccinării  
• Reacții adverse potențiale frecvente și cum să le tratați

**PREOCUPĂRI CU EMPATIE:**  
• Identificați și ezminți informațiile greșite, zvonurile și miturile. Folosiți fapte, povești și mijloace vizuale pentru a susține mesajele cheie.  
• Întrebați dacă există mai multe informații pe care beneficiarul vaccinului ar dori să știe despre vaccinul COVID-19.

• Dacă există mai multe informații:  
• Indicați resursele sau oamenii de încredere din comunitate care sprijină vaccinarea împotriva COVID-19 (de exemplu, șef de sat, lider comunitar).  
**Dacă ezită, îLE TEAMA ESTE CONFUZ**  
• Întrebați dacă există mai multe informații pe care beneficiarul vaccinului ar dori să știe despre vaccinul COVID-19.  
• Dacă este îngrijorat, puneți întrebări pentru a înțelege de ce este îngrijorat și oferiți mai multe informații/resurse.  
• Dacă este îngrijorat, puneți întrebări pentru a înțelege de ce este îngrijorat și oferiți mai multe informații/resurse.  
• Dacă este îngrijorat, puneți întrebări pentru a înțelege de ce este îngrijorat și oferiți mai multe informații/resurse.

**PASUL 5: Solicitați acordul pentru vaccinare**  
Întrebați: „Am permisiunea dumneavoastră să vă fac acum vaccinul împotriva COVID-19?”

**PREOCUPĂRI CU EMPATIE:**  
• Identificați și ezminți informațiile greșite, zvonurile și miturile. Folosiți fapte, povești și mijloace vizuale pentru a susține mesajele cheie.  
• Întrebați dacă există mai multe informații pe care beneficiarul vaccinului ar dori să știe despre vaccinul COVID-19.  
• Dacă este îngrijorat, puneți întrebări pentru a înțelege de ce este îngrijorat și oferiți mai multe informații/resurse.  
• Dacă este îngrijorat, puneți întrebări pentru a înțelege de ce este îngrijorat și oferiți mai multe informații/resurse.  
• Dacă este îngrijorat, puneți întrebări pentru a înțelege de ce este îngrijorat și oferiți mai multe informații/resurse.

**PASUL 6: Vaccinați și oferiți informații pentru acasă**  
• Administrați vaccinul COVID-19 și mulțumiți cu respect clientului pentru timpul acordat.  
• Informați clientul când ar trebui să revină pentru a doua doză.  
• Întrebați clientul să informeze alte grupuri prioritare să caute vaccinul COVID-19.  
• Amintiți-i clientului să poarte o mască, să mențină distanțarea fizică și să practice igiena mâinilor și eticheta respiratorie.

**Mulțumiți cu respect clientului pentru timpul acordat:**  
• Furnizați informații de luat acasă.  
• Încurajați clientul să se întoarcă dacă decide să primească vaccinul COVID-19 în viitor.  
• Amintiți-i clientului să poarte o mască, să mențină distanțarea fizică și să practice igiena mâinilor și eticheta respiratorie.

### **Informații suplimentare și instrumente pentru vaccinare și administrarea vaccinului:**

1. **Vaccine Administration** Centres for Disease Control and Prevention's (CDC). **web page**, <https://www.cdc.gov/vaccines/hcp/admin/admin-protocols.html>

Pagina site-ului web oferă **îndrumări pas cu pas privind administrarea vaccinurilor**, revizuirea istoricului pacienților, documentația, plus un curs de administrare a vaccinurilor în ritm propriu și videoclipuri cu instrucțiuni în secțiunea Bibliotecă de resurse. (link către <https://www.cdc.gov/vaccines/hcp/admin/resource-library.html>)

2. **Vaccine Administration Resource, webpage** (CDC), [www.cdc.gov/vaccines/hcp/admin/resource-library.html](http://www.cdc.gov/vaccines/hcp/admin/resource-library.html)
3. **Educational Materials for Healthcare Professional and the Public, web page**, [www.immunize.org/handouts](http://www.immunize.org/handouts)

Aceasta pagina web conduce la **zeci de categorii de sute de fișe și fișe informative** legate de vaccinare pentru profesioniștii din domeniul sănătății și public, inclusiv programe de vaccinare, fișe pentru părinți, liste de verificare, ordine permanente și resurse privind depozitarea și manipularea vaccinurilor, vaccinarea adolescenților și adulților. subiecte, îmbunătățirea încrederii în vaccin și gestionarea febrei/durerii.

4. **Clinic Tools, Helpful Resources for Your Immunization Practice, web page**, [www.immunize.org/clinic](http://www.immunize.org/clinic)

Pagina este o sursă de informații practice pentru furnizorii de vaccinare. Veți găsi informații despre cum să furnizați vaccinare într-un cabinet medical sau într-un cadru netraditional. Șapte categorii care acoperă administrarea vaccinurilor, vaccinarea adulților, documentația, programare, screening pentru contraindicații, depozitare și manipulare, vaccin recomandări și multe altele.

5. **Immunization Schedules**, website, Centers for Disease Control and Prevention (CDC), US <https://www.cdc.gov/vaccines/schedules/index.html>

Conține programe de imunizare pentru copii/adolescenți și adulți recomandate de Comitetul consultativ pentru practicile de imunizare (ACIP) și aprobate (revizuite anual) în diferite formate, precum și versiuni ușor de citit pentru public și aplicația corespunzătoare disponibilă pentru iOS sau Android .

#### **Un program de imunizare conține:**

- 1) Vaccinări recomandate după vârstă;
- 2) Vaccinări suplimentare recomandate după afecțiune sau altă indicație;
- 3) Tipuri de vaccinuri, frecvențe, intervale și considerații pentru situații speciale;



4) Contraindicații și precauții pentru tipurile de vaccin.

6. **Skills Checklist for Vaccine Administration** <https://www.immunize.org/catg.d/p7010.pdf>

Un instrument de autoevaluare pentru personalul medical care administrează imunizări. și enumerați domeniile de competență și abilitățile clinice, tehnicile și procedurile prezentate pentru fiecare domeniu.

7. **Vaccines for travelers**, DC page <https://wwwnc.cdc.gov/travel/destinations/list>, WHO page <https://www.who.int/travel-advice/vaccines>

Călătorii au nevoie de revizuire înainte de a călători, vaccinurile de rutină, recomandate tuturor din țara de origine sau de destinație și cele recomandate pentru a oferi protecție împotriva bolilor endemice, primind o doză accelerată de vaccin sau o doză de rapel înainte de călătorie.

Vaccinările de rutină legate de călătorii depind de vârstă, sănătate și istoricul vaccinurilor pot include: COVID-19, varicela, varicelă), hepatita A, hepatita B, virusul papiloma uman (HPV), gripa, rujeola, oreionul, rubeola, meningococul, pneumococul, Poliomielita, Rotavirus, Tetanus, difterie, pertussis, Zona zoster.

8. **Vaccine for Healthcare workers**, [www.immunize.org/catg.d/p2017.pdf](http://www.immunize.org/catg.d/p2017.pdf)

Fișa informativă privind recomandările de vaccinare pentru personalul din domeniul sănătății oferă liste cu vaccinuri suplimentare pentru lucrătorii din domeniul sănătății și îndrumări.

## 5. ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

**De ce vaccinuri ai nevoie?** (durata: 40 minute)

1. Accesați <https://www2.cdc.gov/nip/adultimmsched/>, răspundeți la întrebări și obțineți lista vaccinurilor de care ați putea avea nevoie, pe baza răspunsurilor dumneavoastră. Această listă poate include vaccinuri pe care le-ați avut deja.

2. Amintiți-vă dacă ați avut deja vreunul dintre aceste vaccinuri și identificați unul sau mai multe vaccinuri pe care nu le-ați avut.

3. Accesați <https://www.cdc.gov/vaccines/hcp/acip-recs/general-recs/contraindications.html> și identificați Contraindicațiile și Precauțiile pentru acele vaccinuri pe care trebuie să le faceți, pe baza alergiilor și a istoricului dumneavoastră de bolile pe care le aveți sau le-ați avut.

4. Distribuți pe forum lista vaccinurilor pe care considerați că vi se recomandă să le faceți și discutați cu colegii dumneavoastră despre contraindicațiile și precauțiile legate de acest/acele vaccinuri.

5. Oferiți sfaturi colegilor despre vaccinurile lor.

*Exemple de resurse care vor fi utilizate pentru activitățile de învățare a modului:*

Nr.	Titlul și descrierea resursei	Tip	Limba resursei	Activități de învățare, formare,	URL de acces / descărcare
-----	-------------------------------	-----	----------------	----------------------------------	---------------------------

				evaluare și evaluare	
1.	Aplicația de autoevaluare a vaccinurilor pentru adulți, de către Centrele de Control și Prevenire a Bolilor (CDC)	Aplicații	engleză	Învățare individuală Reflectie de sine	<a href="https://www2.cdc.gov/nip/adultimmsched/">https://www2.cdc.gov/nip/adultimmsched/</a>
2.	Contraindicații și precauții pentru vaccinuri site-ul web al Centrelor de Control și Prevenire a Bolilor (CDC)	website	Engleză	Învățare individuală	<a href="https://www.cdc.gov/vaccines/hcp/acip-recs/general-recs/contraindications.html">https://www.cdc.gov/vaccines/hcp/acip-recs/general-recs/contraindications.html</a>

## 6. ACTIVITĂȚI DE EVALUARE

### Test de autoevaluare (durata: 5 minute)

Alegeți răspunsul corect la următoarele întrebări. Dacă aveți nevoie, puteți consulta Instrumentul de învățare 4.3 Practica și tehnicile de vaccinare disponibil la <https://iene11.eu/learning-tools/>.

1. Care este acțiunea obligatorie a furnizorului de vaccin înainte de administrarea vaccinului?

- a) Bun venit pacientului/parintelui.
- b) Screening pentru contraindicații și precauții ale vaccinului.
- c) Pune întrebări.

2. Screeningul se face pentru:

- a) Detectarea nevoilor de vaccinare.
- b) Detectarea istoricului vaccinurilor persoanei.
- c) Detectarea contraindicațiilor și precauțiilor la vaccin.

3. Care sunt acțiunile pe care furnizorul de vaccin trebuie să le facă după administrarea vaccinului?

- a) Reduceți frica asociată injectiei.
- b) Oferiți pacientului informații despre beneficiile vaccinului.
- c) Înregistrați informațiile de imunizare solicitate de către low în format electronic sau/și pe hârtie.

## 7. REFERINȚE

- Centres for Disease Control and Prevention (CDC). (2023, February 10). Immunization Schedules. Retrieved 12 February 2023, from <https://www.cdc.gov/vaccines/schedules/index.html>
- Cherian, T., & Mantel, C. (2020). National immunization programmes. *Bundesgesundheitsblatt - Gesundheitsforschung - Gesundheitsschutz*, 63(1), 16–24. <https://doi.org/10.1007/s00103-019-03062-1>
- Clinic Tools: Providing Vaccination Services*. (n.d.). Immunization Action Coalition (IAC). Retrieved 12 February 2023, from <https://www.immunize.org/clinic/>
- Destinations | Travelers' Health | Centres for Disease Control and Prevention's (CDC)*. (n.d.). Retrieved 12 February 2023, from <https://wwwnc.cdc.gov/travel/destinations/list>
- Health worker communication for COVID-19 vaccination flow diagram*. (2021). World Health Organization. Retrieved 12 February 2023, from <https://www.who.int/publications/m/item/health-worker-communication-for-covid-19-vaccination-flow-diagram>
- Healthcare Personnel Vaccination Recommendations*. (n.d.). Immunization Action Coalition (IAC). Retrieved 12 February 2023, from [www.immunize.org/catg.d/p2017.pdf](http://www.immunize.org/catg.d/p2017.pdf)
- Kroger, A., Bahta, L. & Hunter, P. (2022). General Best Practice Guidelines for Immunization. *Best Practices Guidance of the Advisory Committee on Immunization Practices (ACIP)*. Retrieved 12 February 2023, from [www.cdc.gov/vaccines/hcp/acip-recs/general-recs/downloads/general-recs.pdf](http://www.cdc.gov/vaccines/hcp/acip-recs/general-recs/downloads/general-recs.pdf)
- Skills Checklist for Vaccine Administration*. (n.d.). Immunization Action Coalition (IAC). Retrieved 12 February 2023, from <https://www.immunize.org/catg.d/p7010.pdf>
- Vaccinating Adults: A Step-by-Step Guide*. (2017). Immunization Action Coalition (IAC). Retrieved 12 February 2023, from <https://www.immunize.org/guide/>
- Vaccination handouts and educational materials for patients and healthcare professionals*. (n.d.). Immunization Action Coalition (IAC). Retrieved 12 February 2023, from <https://www.immunize.org/handouts/>
- Vaccine Administration Protocols | Centres for Disease Control and Prevention's CDC*. (2023, January 3). Retrieved 12 February 2023, from <https://www.cdc.gov/vaccines/hcp/admin/admin-protocols.html>

*Vaccine Administration Resource Library* | Centres for Disease Control and Prevention's (CDC). (2023, January 3). Retrieved 12 February 2023, from <https://www.cdc.gov/vaccines/hcp/admin/resource-library.html>

Vaccines. (n.d.). World Health Organization (WHO). Retrieved 12 February 2023, from <https://www.who.int/travel-advice/vaccines>